

Republika e Kosovës
Republika Kosova
Republic of Kosovo

Zyra Kombëtare e Auditimit
Nacionalna Kancelarija Revizije
National Audit Office

IZVEŠTAJ REVIZIJE UČINKA

Sakupljanje, obrada i odlaganje komercijalnog otpada

Priština, jula 2021

Nacionalna Kancelarija Revizije Republike Kosova je najviša institucija ekonomske i finansijske kontrole, i o njenom radu odgovara Skupštini Republike Kosova.

Naša misija je da preko kvalitetnih revizija jačamo polaganje odgovornosti u javnoj upravi za efektivno, efikasno i ekonomično korišćenje nacionalnih resursa. Izveštaji Nacionalne Kancelarije Revizije na direktan način promovisu polaganje odgovornosti javnih institucija pošto oni pružaju održivu osnovu za zahtevanje odgovornosti od strane menadžera svake budžetske organizacije. Tako mi povećavamo poverenje u trošenju javnih fondova i odigravamo aktivnu ulogu u obezbeđivanju interesa poreskih platiša i ostalih interesnih strana u povećanju javne odgovornosti.

Ova revizija je izvršena u skladu sa Međunarodno Standardima Vrhovnih Institucija Revizije kao i sa najboljim evropskim praksama.

Revizije učinka koje je sprovela Nacionalna Kancelarija Revizije su objektivni i verodostojni pregledi koji procenjuju da li vladine akcije, sistemi, operacije, programi, aktivnosti ili organizacije funkcionišu u skladu sa principima ekonomičnosti¹, efikasnosti² i efektivnosti³ i da li postoji prostor za poboljšanje.

Generalni Revizor je odlučio o sadržaju izveštaja revizije "Sakupljanje, obrada i odlaganje komercijalnog otpada" u konsultaciji sa Pomoćnikom Generalnog Revizora Vlora Spanca, koja je nadgledala reviziju.

Tim koji je realizovao izveštaj:

Myrvete Gashi, *Vodja revizije,*

Fexhrie Thaqi, *Vodja tima*

Ardiana Miftari, *Član tima*

NACIONALNA KANCELARIJA REVIZIJE - Adresa: Naselje Dragodan, Ul. Ahmet Krasniqi 210, Priština 10000, Kosovo

Tel: +381(0) 38 60 60 04/1011

<http://zka-rks.org>

-
- 1 Ekonomičnost -Princip ekonomije znači minimiziranje troškova resursa. Korišćeni resursi moraju biti na raspolaganju blagovremeno, u odgovarajućoj količini i kvaliteti i po najpovoljnijoj ceni.
 - 2 Efikasnost-Princip efikasnosti znači maksimalno iskorišćenje dostupnih resursa. Odnosi se na vrstu između uključenih resursa i rezultata datog u pogledu količine, kvalitete i vremena.
 - 3 Efektivnost-Princip efektivnosti podrazumeva postizanje unapred utvrđenih ciljeva i postizanje očekivanih rezultata.

Tabela sadržaja

Opšti rezime	1
1.Uvod.....	3
1.1. Pokazatelji problema revidiranog polja.....	3
2.Ciljevi i pitanja revizije	5
3.Ključni nalazi.....	6
3.1. Stvaranje uslova za odvajanje i tretiranje otpada.....	6
3.2. Odvajanje, inspekcija i nadzor otpada.....	13
3.3. Očuvanje sredine.....	23
4.Zaključci	27
5.Preporuke	28
Prilog 1.	
Delokrug, metodologija, kriterijumi revizije i opis sistema.....	29
Prilog 2:	
Pismo potvrde	33

Spisak skraćenica

AMŽSK	Agencija za monitoring životne sredine na Kosovu
EU	Evropska unija
RKO	Regionalne kompanije za otpad
KUDK	Kompanija za upravljanje deponijama na Kosovu
MŽSPP	Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture
JP	Javno preduzeće
AU	Administrativno uputstvo
NKR	Nacionalna Kancelarija Revizije

Opšti rezime

Upravljanje otpadom i dalje predstavlja izazov za institucije u zemlji. Njihovo sakupljanje, transport, reciklaža, prerada i odlaganje utiču na život građana. Ako se ne tretiraju pravilno, mogu kontaminirati zemlju, vodu i vazduh. Dok zemlje Evropske Unije i regiona većinu otpada recikliraju i ponovo koriste, kod nas se one odlažu bez ikakvog odvajanja, završavajući sve na jednom mestu. Osim toga što ugrožavaju zdravlje građana, ne uspevaju ni da vrate novčane beneficije.

U tom cilju, Nacionalna Kancelarija Revizije sprovela je reviziju učinka na temu „Sakupljanje, tretman i odlaganje komercijalnog otpada“ kako bi procenila da li nadležne institucije efikasno sakupljaju, tretiraju i odlažu komercijalni otpad kako bi se smanjili rizici koji utiču na životnu sredinu i zdravlje građana.

Predmet revizije su Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture, Regionalna kompanija za otpad „Pastrimi“ i „Pastertia“, Opština Uroševac i Kosovo Polje, Kosovska Kompanija za Upravljanje Deponijama i Agencija za Hranu i Veterinu.

Zaključak revizije je da Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture, Opština Uroševac i Kosovo Polje nisu uspeali da stvore uslove za odvajanje i tretman otpada. Kao rezultat, ugrožena je zaštita životne sredine i zdravlja ljudi.

Ministarstvo nije izradilo politike i procedure za upravljanje svim vrstama otpada. Za upravljanje komercijalnim otpadom postoji niz administrativnih uputstava, ali za najopasniji otpad još uvek nije uspeo da reguliše njihovo detaljno upravljanje kao u slučaju plastike, papira i limenki.

Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture, Opštine Uroševac i Kosovo Polje su izradili planove upravljanja otpadom, ali nisu procenili koliko su uspeali da primene ove planove. Kao rezultat, oni nemaju informacije o tome koliko su primenjena pitanja u vezi sa ulaganjima u postrojenja za preradu otpada i mašine koje bi služile za odvajanje otpada na izvoru. Izgrađena su dva postrojenja vredna preko 11 miliona evra, ali i dalje ne rade. Ovo ne samo da onemogućava tretiranje otpada u skladu sa odgovarajućom kategorizacijom, mašine se i dalje amortizuju, a da se uopšte ne koriste.

Odvajanje komercijalnog otpada tokom procesa sakupljanja i odlaganja ne vrši se na izvoru. Istovremeno, nadzor i inspekcija su ograničeni. Regionalne kompanije za otpad tokom sakupljanja ne odvajaju otpad prema državnom katalogu otpada i tako nešto ne čini Kompanija za upravljanje deponijama tokom njihovog odlaganja. Kategorizacija otpada za preduzeća u odnosu na otpad iz domaćinstva vrši se samo za tarifna pitanja. Regionalna kompanija za otpad „Pastrimi“ ima zasebnu mašinu za slučaj životinjskog otpada, ali se nigde ne može pratiti da li se taj otpad skladišti odvojeno ili završava na istom mestu sa ostalim otpadom. Nadzor i inspekcija upravljanja otpadom ograničeni su i na centralnom i na opštinskom nivou. Za dve revidirane godine 2019-2020, revidirane Regionalne kompanije za otpad i Sanitarna deponija izvršile su manje od 20 inspekcija, dok nije izvršena inspekcija za odvajanje otpada.

Zaštita životne sredine je ugrožena jer sanitarne deponije i transfer stanice i dalje nemaju integrisane dozvole. Iako je postupak dobijanja integrisane dozvole započet od 2012. godine, koju izdaje Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture, ovaj proces nije završen do aprila 2021. godine i što pokazuje da sanitarne deponije i transfer stanice nastavljaju da odlažu otpad bez sastanka uslove za zaštitu zemljišta, vode i vazduha.

Zaključci revizije ukazuju da pitanja u vezi sa upravljanjem komercijalnim otpadom zahtevaju trenutno poboljšanje. U cilju regulisanja načina upravljanja komercijalnim otpadom dato je 10 preporuka nadležnim institucijama. Spisak preporuka je priložena u poglavlju 5 ovog izveštaja.

Odgovor strana uključenih u reviziju

Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture, Regionalna Kompanija za Otpad „Pastrimi“ i „Pastertia“, Opštine Uroševac i Kosovo Polje, Kosovska Kompanija za Upravljanje Deponijama i Agencija za Hranu i Veterinarstvo složili su se sa nalazima revizije i zaključcima. kao i obavezao se da će adresirati sve date preporuke

1. Uvod

Otpadi su supstance ili predmet za odbacivanje koji se može reciklirati ili preraditi. Njihovo upravljanje je od posebne važnosti jer utiče na čistu životnu sredinu i bezbednost za zdravlje stanovništva.⁴

Da bi se njime bolje upravljalo, otpad se klasifikuje kao opasan, neopasan i inertan (čvrst)⁵. Dalje, u pogledu upravljanja klasifikovani su prema svojoj vrsti i podeljeni su na otpad:

- **Opštinske** koje se generišu iz porodice/ domaćinstva i obično sadrže organski otpad, papir itd.
- **Komercijalne** nastale raznim proizvodima i komercijalnim ili poslovnim aktivnostima, sportom, obrazovanjem itd. Ova kategorija uključuje papir, limenke, ambalažu, omote za hranu itd., Ali ne uključuje se u industrijski otpad.
- **Industrijski** koji je uglavnom otpad koji nastaje aktivnostima, industrijskim procesima, zanatskom proizvodnjom i drugim proizvodnim aktivnostima
- **Medicinske**⁶ ustanove koje su stvorile bolnice i druge ustanove u zdravstvenom sektoru i sastoje se od odbačenih lekova, ostatak otpada, mikrobiološkog i biotehnoškog otpada, ljudskog anatomskog otpada, životinjskog otpada itd

Upravljanje otpadom je proces tretmana otpada koji generišu pojedinci i preduzeća, uključujući prikupljanje, transport, nadzor, monitoranje reciklažu otpada. Od trenutka nastanka do trenutka kada se reciklira ili odlaže kao krajnje odredište, otpadom se mora pažljivo rukovati kako se ne bi nanela šteta životnoj sredini ili ljudima .

1.1. Pokazatelji problema revidiranog polja

Neki od početnih pokazatelja problema upravljanja otpadom koji su uticali na to da pokrenemo reviziju učinka upravljanja komercijalnim otpadom su detaljno opisani u nastavku. Stvaranje otpada smatra se problemom na svim nivoima lokalne, regionalne i globalne uprave. Količina nastalog otpada se neprestano povećava, dok postojeći sistem upravljanja otpadom i infrastruktura ne pružiti adekvatna rešenja za rastuće probleme.⁷ Godišnje se stvori oko četiri miliona tona komunalnog otpada. Tabela 1 prikazuje količine sakupljenog otpada tokom pet godina.

4 Bazelska konvencija, 2019 <http://www.basel.int/Portals/4/download.aspx?d=UNEP-CHW-IMPL-CONVTEXT>.

5 Bazelska konvencija o kontroli i kretanju i odlaganju opasnog otpada, ažurirana 2019..

6 Zakon Br. 04/L-06 za otpad

7 Evropska komisija, INSTRUMENT ZA PRETPRISTUPNU POMOĆ (IPA II) 2014-2020, KOSOVO* Podrška EU upravljanju otpadom na Kosovu, https://ec.europa.eu/neighbourhood-enlargement/sites/near/files/annexes/ipa_2018_041246.06_eu_support_to_waste_management_in_kosovo.pdf

Tabela 1.⁸ Količina prikupljenog otpada na nacionalnom nivou za 2015-2019.⁹

Godine	2015	2016	2017	2018	2019
	u '000 ton				
Količina otpada po kilogramu	319	395	409	407	452

Što se tiče upravljanja komercijalnim otpadom, ne postoji posebno izveštavanje, oni su uključeni u grupu komunalnog otpada. Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPP) u izveštaju o upravljanju komunalnim otpadom za 2018. godinu pokazuje da ne postoji doslednost u načinu na koji se njima upravlja, što ugrožava zdravlje građana usled zagađenja vazduha i vode¹⁰. U nastavku ćemo dati ključne aspekte ovih problema:

- *Neprerađeni proizvodi završavaju na deponijama za privremeni tretman ili se samovoljno bacaju gde god je to moguće. Čak se i neke vrste otpada, kao što je slučaj sa životinjskim otpadom, uopšte ne prihvataju u nedostatku odgovarajućeg prostora za njihovo tretiranje, a kao rezultat toga postoje ilegalne deponije.*¹¹
- *Sakupljanje, transport i odlaganje otpada u opštinama, uključujući komercijalne, nisu predviđeni za sve, pa se zato ne prikupljeni otpad baca ilegalno ili spaljeno, a to negativno utiče i na zdravlje ljudi i na vodu, vazduh, zemljište i biodiverzitet.*¹²
- *Nedostatak tretmana otpada na deponijama uticao je na pogoršanje tehničkog stanja deponija, ugrožavajući zagađenje površine zemljišta. S druge strane, većina deponija je na kraju svog skladišnog kapaciteta i kao takva predstavlja rizik za životnu sredinu.*¹³

Gore pomenuti problemi u vezi sa komercijalnim otpadom ukazuju na to da se sakupljanjem, tretmanom i odlaganjem / reciklažom komercijalnog otpada ne upravlja na efikasan način i da posledično može uticati na nečistu životnu sredinu.

⁸ Nema podataka ASK -a o nastalom otpadu za 2020.

⁹ Podaci Kosovske agencije za statistiku. https://askdata.rks-gov.net/PXWeb/pxweb/sq/askdata/askdata_08%Anketa%o%okolišnom%otpadu%20e%20Mbeturinave%20Komunale/env02.px/table/tableViewLayout1/?rxid=be2d4d3f-9205-4178-a658-062b55eb0e7c.

¹⁰ Izveštaj MŽSPP -a o stanju upravljanja komunalnim otpadom na Kosovu (2018);

¹¹ Upravljanje opštinskim otpadom na Kosovu - Izveštaj o situaciji, MŽSPP i KEPA, Ref: [https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Izveštaj o opštinskom upravljanju otpadom u Kosovu _2018.pdf](https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Izveštaj%o%opštinskom%upravljanju%otpadom%u%Kosovu_2018.pdf)

¹² Upravljanje opštinskim otpadom na Kosovu - Izveštaj o stanju, MŽSPP i KEPA, Ref: https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Menaxhimi_i_Mbeturinave_Komunale_ne_Kosove_Raport_mbi_gjendjen_2018.pdf

¹³ Upravljanje opštinskim otpadom na Kosovu - Izveštaj o stanju, MŽSPP i KEPA, Ref: [https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Izveštaj o opštinskom upravljanju otpadom u Kosovu _2018.pdf](https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Izveštaj%o%opštinskom%upravljanju%otpadom%u%Kosovu_2018.pdf)

2. Ciljevi i pitanja revizije

Cilj ove revizije bio je da proceni da li nadležne institucije efikasno sakupljaju, tretiraju i odlažu komercijalni otpad, kako bi se smanjili rizici koji utiču na životnu sredinu i zdravlje građana. Preporuke koje proizilaze iz ovog izveštaja imaju za cilj poboljšanje trenutne situacije u zaštiti životne sredine.

Revizijska pitanja imaju za cilj da odgovore na ciljeve revizije za upravljanje komercijalnim otpadom.

Glavno revizorsko pitanje je:

Da li su odgovorne institucije uspele efikasno da upravljaju sakupljanjem, odlaganjem i tretmanom komercijalnog otpada, kako bi obezbedile zaštitu stanovništva od zagađenja životne sredine?

1.1 Da li su stvoreni odgovarajući uslovi i resursi za sakupljanje, transport i odlaganje otpada i da li njima odgovarajuće upravljaju odgovarajuće institucije?

1.2 Kako se otpad odvaja i odlaže? Da li su klasifikovani prema kategorijama i zahtevima za zaštitu životne sredine?

1.3 Da li je osigurano čisto okruženje?

Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture (MŽSPP) odgovorno je za procenu načina upravljanja otpadom, odgovorno za kreiranje politike, praćenje i inspekciju aktivnosti od strane izvršnih tela.

RKO „Pastertia“ i opština Uroševac su takođe revidirani kao deo regiona u kome kompanija posluje kao predmet ove revizije, RKO „Pastrimi“ i opština Fushe Kosove koja se takođe nalazi u regionu u kome kompanija posluje. Regionalne kompanije za otpad su odabrane uzimajući u obzir njihovu veličinu, a opštine u kojima ove kompanije posluju su nasumično odabrane. RKO „Pastrimi“ se prostire u sedam opština, a RKO „Pastertia“ u tri opštine. Opštine na lokalnom nivou imaju odgovornosti u izradi dugoročnih planova zaštite životne sredine, kreiranju politika i inspekcijama kako bi se osigurala zaštita životne sredine. Deo ove revizije životinjskog otpada je Agencija za hranu i veterinu (AHR).

Kosovsko preduzeće za upravljanje deponijama (KUDK) odabrano je za reviziju pošto sprovodi politike na centralnom i lokalnom nivou i procenjeno je da li je komercijalni otpad kategorisan i klasifikovan prema svom izvoru, transportu i odlaganju. Ilegalne deponije nisu bile obuhvaćene ovom revizijom, jer je revizija obuhvatila deo deponija kojima upravljaju javna preduzeća sa fokusom na komercijalni otpad. Ova revizija obuhvata 2019. i 2020. godinu.

3. Ključni nalazi

Ovo poglavlje predstavlja nalaze revizije koji se odnose na upravljanje komercijalnim otpadom. Procena je rađena počev od izrade politika, praćenja i inspekcije načina upravljanja otpadom, sakupljanja, odvajanja, transporta i odlaganja.

Takođe su predstavljeni nalazi revizije u vezi sa politikama i planovima za upravljanje komercijalnim otpadom:

- *Izrada i revizija politike;*
- *Dugoročni planovi koji utiču na zaštitu životne sredine;*
- *Investicije u postrojenja i mašine za sakupljanje i transport otpada;*
- *Odvajanje otpada i izveštavanje; I*
- *Inspekcija i nadzor upravljanja otpadom Krijimi i kushteve për ndarjen dhe trajtimin e mbeturinave*

3.1. Stvaranje uslova za odvajanje i tretiranje otpada

3.1.1. Izrada politike za upravljanje otpadom prema vrsti i klasifikaciji

Komercijalni otpad mora biti klasifikovan, kategorisan tokom faze njihovog sakupljanja, transporta i odlaganja. MŽSPP definiše uslove i kriterijume za upravljanje otpadom. Ovaj proces se organizuje kroz izradu zakona, propisa, smernica ili čak projekata u cilju organizovanja aktivnosti za zaštitu životne sredine i voda.¹⁴ Odgovorno MŽSPP je izradilo devet (9) Administrativnih uputstava (UA) koja su direktno povezana sa komercijalnim otpadom.

U nekim smernicama koje je izradila MŽSPP postoje opšti opisi procesa, ali ne postoje smernice za određeni otpad, poput onih Evropske Unije (EU) u slučaju plastike, papira, limenki itd. Na primer, direktive EU o upravljanju plastičnim otpadom takođe predviđaju smanjenje plastike za jednu upotrebu, koja takođe ima za cilj smanjenje plastike, kao što je slučaj sa bocama za vodu itd¹⁵.

Takođe, MŽSPP nije izradilo smernice niti bilo koji postupak za upravljanje plastičnim otpadom, papirom i limenkama kao najčešćim otpadom, sa dugim životnim vekom sa uticajem na životnu sredinu i vodu. Projekat za analizu upravljanja plastikom, papirom i otpadom od konzervi započeo je 2018. godine, koji su sprovedli međunarodni donatori u saradnji sa MŽSPP. Prema donatorima, ovaj projekat je u toku, iako MŽSPP nije pružio nikakve druge informacije osim osnovnog dokumenta studije izvodljivosti. Međutim, nakon studije izvodljivosti nema

¹⁴ Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 10 tačka 6, 6.8

¹⁵ Direktiva (Eu) 2019/904 Evropskog parlamenta i Saveta od 5. juna 2019. o smanjenju uticaja određenih plastičnih proizvoda na životnu sredinu, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32019L0904&from=EN>

dokaza da su razvijene aktivnosti povezane sa ovim projektom. Iako je inicijativa potekla od MŽSPP, ovaj proces je zastao jer ministarstvo nije dalo prioritet dizajnu postupaka za obezbeđivanje zaštite životne sredine.

Do neizrađivanja potrebnih smernica i procedura za zaštitu životne sredine došlo je zato što MŽSPP nije uspeo da da prioritet UA. Nedostatak UA i procedura rezultirao je odvajanjem i odlaganjem otpada na različite načine i prema volji kompanija za upravljanje otpadom što je posledično ugrozilo zagađenje životne sredine.

3.1.2. Dugoročni planovi za tretman otpada i njihova primena

Da bi odvajale i sakupljale otpad prema vrsti i riziku, kompanije moraju imati ugrađene uređaje i opremu koji sprečavaju zagađenje vazduha i vode.¹⁶ MŽSPP i opštine treba da izrade planove upravljanja otpadom¹⁷ za sakupljanje, sakupljanje i klasifikaciju komercijalnih vrsta otpada. MPHI mora licencirati sve kompanije za upravljanje otpadom.

MŽSPP je u Strateškom planu upravljanja otpadom koji pokriva period 2013-2022, predvideo investicije u izgradnju deponija za tretman otpada, mreže centara za sakupljanje i tretman otpada u vrstama, smanjenje stvaranja otpada, nabavku mašina i opreme za sakupljanje i transport otpada.¹⁸

Ministarstvo do marta 2021. godine nikada nije uspeo da oceni sprovođenje ovog plana. Ne postoje saznanja o ulaganjima Opština, Vlade ili donatora, kako je predviđeno planom sprovođenja. Štaviše, izrada nove strategije započela je 2020. godine, ali ne postoje dokazi koji se projekti mogu preneti iz prethodne strategije, a koji su primenjeni.

Opštine Uroševac i Kosovo Polje su izradile dugoročne planove. Opština Uroševac je u svom dugoročnom planu za period 2017-2021 među svojim ciljevima bila da odvoji do 100% otpada na izvoru do kraja 2020. godine. Dalje, predvideo je izgradnju dvorišta za reciklažu radi odlaganja glomaznog i specijalnog otpada.¹⁹ Međutim, ni za jedan od ciljeva Opština nije izvršila procenu da li su realizovani ili ne, međutim rezultati revizije obelodanjeni u izveštaju pokazuju da postoje neke aktivnosti, ali da nisu direktno povezane sa dugoročnim planom. Dalje, ocena dugoročnog plana nije urađena, s obzirom da je predviđeno da se ovaj plan završi 2021. Takođe, Opština je predvidela kupovinu vozila i kontejnera za odvajanje otpada prema klasifikaciji, ali Opština nije uspela da nam pruži informacije o tome da li se ova aktivnost odvijala pored kupovine 500 kompostera²⁰ samo za seoska područja i domaćinstva.

Slična situacija je i u opštini Kosovo Polje, koja nije izvršila nikakvu procenu realizacije rezultata predviđenih Opštinskim planom za 2017-2021. Predviđa mnoge aktivnosti, kao što su odvajanje otpada na izvoru, izgradnja programa svesti o minimizaciji otpad²¹ itd. Opština je zajedno sa donatorima kupila oko 2320 kontejnera tokom 2018-2020. Svrha akvizicije bila je

16 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 12 tačka

17 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 8 tačke 1.2 i 1.4 i član 10, tačke 1 i 2

18 Strategija Republike Kosovo za upravljanje otpadom 2013-2020, str 57-58.

19 Opštinski plan upravljanja otpadom 2016-2021, Opština Uroševac, ciljevi NPVM, str 52

20 Komposter se koriste za odlaganje organskog otpada kao što su trava, lišće, hrana koja se zatim može pretvoriti u kompost za dalju upotrebu.

21 Opštinski plan upravljanja otpadom, opština Fushe Kosove / Kosovo Polje, str 60-69.

stvaranje odvajanja otpada za domaćinstva i preduzeća, što je trebalo da bude pilot projekat. Ispod možete videti fotografije snimljene tokom fizičkog posmatranja u martu 2021. godine, na kojima se vidi deo kontejnera koji još uvek nije podeljen.

SLIKA 1. Kontejneri koje je opština kupila za odvajanje otpada.

Distribucija ovih kontejnera za odvajanje plastičnog, papirnog i staklenog otpada započela je 2018. U ruralnim područjima je podeljeno 1220 kontejnera, uključujući domaćinstva i preduzeća, dok je samo 69 kontejnera podeljeno preduzećima u urbanim sredinama u naselju Dardanija u Kosovo Polje izabrano je kao pilot projekat. Pored gore pomenutih kontejnera, Opština je kupila i oko 270 kompostera namenjenih samo domaćinstvima. Iako su se desile neke aktivnosti, opština nije dala nikakvu procenu koliko je uspela da sprovede svoj plan.

Što se tiče dugoročnih planova u RKO, onaj iz regiona Prištine RKO «Pastrimi» nema nikakav plan dok je RKO «Pastertia» za region Uroševca izradio plan upravljanja otpadom za period 2019-2021 za sve opštine koje imaju pod njegovo upravljanje. Planom su predviđeni uslovi za unapređenje infrastrukture i klasifikaciju otpada. Međutim, od aprila 2021. nije izvršena procena u kojoj meri je postignuta primena ovog plana.

Institucije koje su izradile dugoročne planove nisu uspele da procene koliko su uspele da ispune postavljene ciljeve. Ova evaluacija će se koristiti za merenje rezultata do završnog perioda plana. U nedostatku evaluacije sprovođenja plana, neće biti moguće proceniti da li postoji poboljšanje opšteg stanja tretmana otpada na nacionalnom nivou i takođe utiče na kvalitet odlučivanja za projekte u oblasti zaštita životne sredine od ove aktivnosti.

3.1.3. Investicije u postrojenja

Za adekvatan tretman otpada grade se postrojenja (fabrike) gde postoji oprema za klasifikaciju otpada koja se koristi za odvajanje plastike, metala, kamena itd. Od kućnog otpada. Njegova svrha je povećati stopu reciklaže i reciklaže otpada.

U tu svrhu su izgrađena dva pogona, jedan u opštini Južna Mitrovica, a drugi u Glogovac. Troškovi izgradnje dva postrojenja iznosili su oko 11 miliona evra. Fabrika otpada u Južnoj Mitrovici izgrađena je za odvajanje opšteg otpada. Dok je u Glogovcu, ima za cilj da tretira otpad od životinja.

Odvajanje otpada na nivou države ne vrši se od izvora i kao rezultat toga oni se nekategorisani šalju na deponiju bez ikakve klasifikacije. Za kategorizaciju otpada u 2018. godini, MŽSPP je opredelilo 7 miliona evra za izgradnju dve fabrike, jedne u Suvoj Reci i druge u Južnoj Mitrovici. U slučaju Suve Reke, ova aktivnost nije uspela u procesu nabavke. Dok je u Južnoj Mitrovici projekat završen krajem 2019. godine. Projekat izgradnje postrojenja u Južnoj Mitrovici koštao je oko 3,5 miliona evra. Prema sporazumu MŽSPP sa odgovarajućim opštinama, nakon izgradnje objekat će biti prenet u vlasništvo Opštine. Iako je tehnički prijem postrojenja urađen krajem 2019. godine i trenutno je spreman za puštanje u rad, Opština više od godinu i po dana nastavlja da drži ovaj objekat zatvorenim. Prema odgovornim zvaničnicima, pogon u Mitrovici nije aktiviran jer ga Skupština Opštine nije odobrila, iako je na osnovu pruženih dokaza dva puta bila predložena za dnevni red.²²

Slika ispod prikazuje postrojenje i opremu za odvajanje i reciklažu otpada

SLIKA 2. Postrojenje za reciklažu otpada u Mitrovici.

SLIKA 3. Oprema za reciklažu otpada unutar postrojenja

Agencija za hranu i veterinu (FVA) u sufinansiranju sa kancelarijom Evropske komisije (ECO) izgradila je pogon u Drenasu za tretman životinjskog otpada, čija je izgradnja rađena u tri faze. U prvoj fazi je izabrana lokacija, urađen je dizajn objekta, specifikacija proizvodne linije i

²² Prvi put je predložen 9. septembra 2020. godine, a za drugi 17. marta 2021. godine.

uticaj na životnu sredinu. Druga faza je uključivala izgradnju objekta i okolne infrastrukture, ove dve faze su sufinansirane sa EKO²³ a treća faza je predviđela nabavku i ugradnju opreme.²⁴ Cena celog projekta bila je 7,7 miliona evra i ovaj proces je završen u decembru 2019. godine.

SLIKA 4. Oprema za tretman otpada unutar postrojenja

Ovaj projekat još nije pušten u rad, iako je opremi koja će se koristiti za tretman životinjskog otpada sa troškovima od blizu 3,9 miliona evra istekla jednogodišnja garancija.

Prema AHV-a, u prvoj fazi ovog projekta njihovi službenici nisu bili uključeni, ovu fazu je razvio i njome upravljao ZKE-a. 2019. godine, kada je izvršen tehnički prijem opreme u postrojenju, procenjeno je da oprema kao što su električni generator, rezervoar (cisterna) za skladištenje prirodnog gasa i posebna svetla za područja u kojima se gas koristi za pravilno funkcionisanje postrojenja. Prema AHV-u, u nedostatku ove opreme, ovo postrojenje ne može biti pušteno u rad. Takođe, još uvek nije odlučeno kako će i ko će upravljati ovim pogonom, iako je zahtev podnet Kabinetu Premijera i Ministarstvu Finansija.

Kašnjenja u radu postrojenja, pored posledične amortizacije opreme, uticaće i na netretiranje otpada prema klasifikaciji, što će imati direktan uticaj na očuvanje životne sredine i vode. Takođe, njihovo nefunkcionisanje utiče na materijalne gubitke koji nastaju preradom, reciklažom i prodajom otpada.

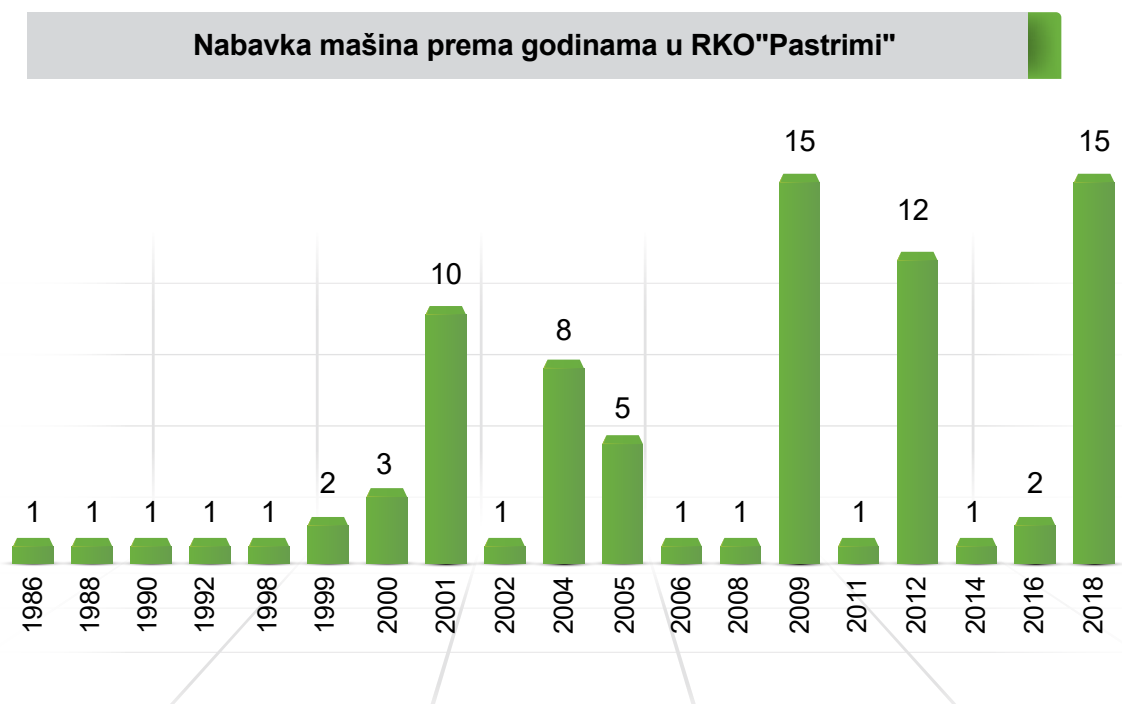
²³ 2,7 miliona evra iz EU i 2 miliona evra iz budžeta AUV.

²⁴ 3,9 miliona evra iz budžeta AUV.

3.1.4. Investicije u mašine za sakupljanje i transport otpada

MŽSPP je na osnovu strateškog plana 2013-2022. Predviđalo nabavku mašina za sakupljanje i transport otpada. To je bilo predviđeno da se dogodi do 2017. Ova aktivnost se planira realizovati sredstvima donatora, opštine i centralnog budžeta. MŽSPP nije dostavilo dokaze za sprovođenje ovog projekta. Grafikonu u nastavku prikazuju trenutno stanje mašina za sakupljanje i transport otpada za region Prištine i Uroševca. RKO „Pastrimi“ za svoj region od perioda 1986-2018 obezbedio je 82 mašine koje pokrivaju sedam opština²⁵, dok RKO „Pastertia“ za svoj region ima 26 mašina od 1983. do 2014. godine i pokriva tri opštine²⁶.

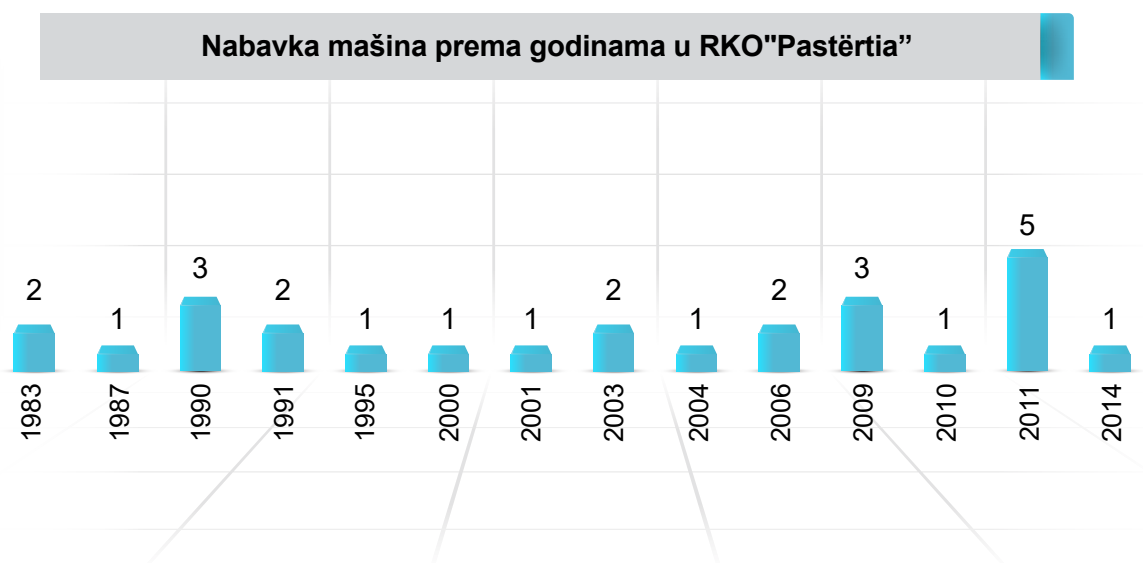
Grafikon 1. Broj mašina kupljenih po godinama za sakupljanje i transport otpada za region Prištine.²⁷

²⁵ Priština, Kosovo Polje, Lipljan, Obilić, Podujevo, Glogovac i Gračanica.

²⁶ Uroševac, Kačanik i Štimlje.

²⁷ Podaci opreme prema registru imovine u RKO "Pastrimi"

Grafikon 2. Broj mašina kupljenih po godinama za sakupljanje i transport otpada za region Uroševca ²⁸

Opština Uroševac je u svom planu 2016-2021 predvidela nabavku mašina za sakupljanje otpada, ali do jula 2020. godine nije bilo takve aktivnosti, gde je ovog meseca sklopljen je sporazum između Opštine, donatora i RKO „Pastertia“ za kupovinu tri upotrebljene mašine koje se koriste za sakupljanje i transport otpada. Dok u dugoročnom planu Opština Kosovo Polje nije predstavljen plan za ulaganja u mašine za sakupljanje i transport otpada. RKO „Pastertia“ je samo u opštini Uroševac do aprila 2021. godine imao 16 mašina, koje su prema Opštinskim zvaničnicima dve neispravne. Dok je RKO „Pastrimi“ samo za Opštinu Kosovo Polje u isto vreme imao 7 mašina koje služe za sakupljanje otpada“.

S obzirom na to da opština Uroševac ima više od 100 hiljada stanovnika, a opština Kosovo Polje preko 37 hiljada ²⁹ i sa velikim brojem aktivnih kompanija, ovaj broj mašina komplikuje proces sakupljanja otpada prema zahtevima za kategorizaciju i klasifikaciju. To je zato što se sakupljanje mora vršiti odvojeno i sa planom. To se dogodilo jer je plan za nabavku mašina za sakupljanje otpada u iznosu od 25 miliona evra predviđen Strategijom za upravljanje otpadom, koji je izradio MŽSPP 2013-2022, ali nema procene zašto to nije učinjeno. U nedostatku investicija, tretman otpada iz izvora može biti otežan, jer se ne može klasifikovati i tretirati od izvora ili od njegovog stvaranja.

²⁸ Podaci o opremi prema registru imovine u RKO "Pastertia"

²⁹ Procena stanovništva Kova, 2016, Kosovska agencija za statistiku, str. 8 <https://ask.rks-gov.net/media/3385/vleresimi-i-popullsise-se-kosoves-2016.pdf>

3.2. Odvajanje, inspekcija i nadzor otpada

3.2.1. Odvajanje otpada od izvora, transport i odlaganje

Licencirane kompanije moraju sakupljati, transportovati i odlagati otpad, osiguravajući da tokom ovog procesa ne zagađuju životnu sredinu.³⁰ Opštine putem ugovora sa kompanijama za upravljanje otpadom osiguravaju sakupljanje, klasifikaciju i odlaganje otpada. Svi RKO-i moraju sakupljati otpad na komercijalnim mestima. To se postiže njihovim planiranjem i klasifikacijom.³¹ Kompanije obezbeđuju upravljanje otpadom izgradnjom postrojenja i objekata gde se otpad može odložiti.³² Prikupljanje i odlaganje otpada vrši se prema državnom katalogu, gde se opasni otpad klasifikuje prema poreklu, osobinama i sadržaju.³³

Za sakupljanje otpada na celoj teritoriji Kosova su 93 javne i privatne kompanije imaju dozvolu. RKO „Pastrimi“ i „Pastertia“ sakupljaju otpad u većini kompanija u regionima u kojima posluju. Da bismo procenili da li se sakupljanje otpada vrši podelom na izvoru (u kontejneru, prema vrsti otpada) u Uroševcu i Kosovom Polju, uzeli smo uzorke 12 kompanija koja se bave prehrambenim delatnostima, kafeterijama i klanicama, odnosno mesom. Iako prema zahtevima državnog kataloga za otpad, izveštavanje treba da se vrši odvojeno po kategorijama, činjenično stanje na terenu je da RKO tokom sakupljanja nisu klasifikovale vrste otpada. Čak ni u obračunima izvršenim ovim preduzećima nismo primetili da postoji bilo kakva kategorizacija ili klasifikacija otpada, osim naplate prema količini kontejnera.

Dalje, opštine izveštavaju o količini i vrstama otpada prikupljenog i odloženog na regionalnim deponijama. Na osnovu izveštaja dostavljenih AMŽSK, primećuje se da se oni ne prijavljuju odvojeno već kao mešani otpad, iako je to u katalogu potrebno za gubljenje. Sledeći grafikoni objašnjavaju kako se izveštava u odnosu na kataloške zahteve prema vrsti otpada.

30 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 21 tačka 3, član 25 i član 55 tačka 1, 3

31 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 7, tačka 1, 6 str. 7-8.

32 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 22 tačka 4, str. 16

33 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 7, tačke 1 i 3, str. 7; Vodič za klasifikaciju otpada EVC (Guidance on classification of waste according to EWC-Stat categories), <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/342366/351806/Guidance-on-EWCStat-categories-2010.pdf/0e7cd3fc-c05c-47a7-818f-1c2421e55604>

*Grafikon 3. Izveštavanje o količini sakupljenog otpada u opštini Uroševac.***Količina otpada po toni u Uroševcu**

	Godina 2019	Godina 2020
Opštinski otpad	0	0
Papir i karton	0	0
Staklo	0	0
Biorazgradivi otpad iz kuhinja i menza	0	0
Tekstil	0	0
Plastika	0	0
Metal	0	0

Mešoviti opštinski otpad

Godina2019:

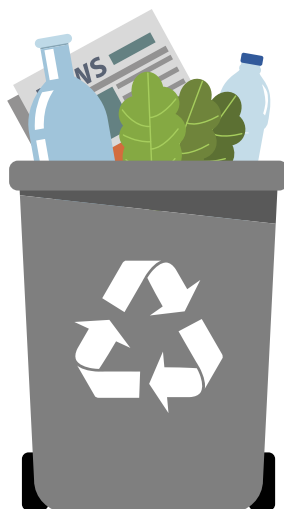
22751.01

Godina2019:

22366.67

*Grafikon 4. Izveštavanje o količini sakupljenog otpada u opštini Kosov Polje.***Količina otpada po toni u Kosovu Polju**

	Godina 2019	Godina 2020
Opštinski otpad	0	0
Papir i karton	0	0
Staklo	0	0
Biorazgradivi otpad iz kuhinja i menza	0	0
Tekstil	0	0
Plastika	0	0
Metal	0	0

Mešoviti komunalni
otpad

Godina 2019:

15528.71

Godina 2020:

15714.66

Neprijavljivanje se dešava odvojeno, jer ne postoji kategorizacija i klasifikacija otpada, iako je u slučaju opštine Uroševac, RKO „Pastertia“ sklopio ugovor sa kompanijom za odlaganje životinjskog otpada i stakla. Kompanija posebno fakturiše za životinjski otpad i staklo RKO „Pastertia“ na mesečnom nivou za sakupljanje otpada, međutim izveštavanje o ovom otpadu se ne vrši odvojeno, već kako smo predstavili u gornjoj tabeli predstavljeni su kao mešani otpad.

RKO „Pastrimi“ u Kosovo Polje ima odvojenu mašinu samo za životinjski otpad, ali RKO ni u jednom slučaju nisu predstavile odvojeno količine i vrste otpada. Međutim, iako je primećeno da se ovo razdvajanje odvija na izvoru životinjskog otpada, oni završavaju na istoj deponiji. Prema mesečnim izveštajima KUDK-a, samo u slučajevima kada postoji poseban zahtev AHV-a, dolazi do bacanje u jamama životinjskog otpada. Međutim, fizičkim pregledom deponija nije primećeno da postoje odvojeni prostori za odlaganje otpada po vrstama, uprkos riziku od zagađenja vode i vazduha. Pored toga, ovaj otpad završava na deponijama i od njih ništa ne koristi i koji zagađuje životnu sredinu.

Na osnovu podataka dostavljenih od, MŽSPP-a na Kosovu postoje mnoge privatne kompanije koje se bave sakupljanjem različitog otpada. Na slikama ispod možete videti slučaj u lokalnoj privatnoj kompaniji o tome kako klasifikovati, reciklirati i tretirati neku vrstu plastike koja u konačnom proizvodu završi kao plastičnu vreću.

SLIKA 5. Recikliranje vrste plastike u lokalnoj privatnoj kompaniji²⁵

³⁴ Slika terenske posete tima 12. aprila 2021.

3.2.2. Odvajanje otpada na izvoru u opštinama Kosovo Polje i Uroševac

Na osnovu dugoročnog plana 2017-2021³⁵, Opština Kosovo Polje predvidela je isporuku kontejnera za reciklažu otpada. 2018. godine započeo je projekat odvajanja otpada na izvoru i promocije reciklaže, kao i kampanja za podizanje svesti javnosti o prednostima reciklaže. Opština Kosovo Polje, od 2018. do 2020. godine, kupila je 2320 specijalnih žutih kontejnera za sakupljanje plastike, papira i limenki. Ovi kontejneri se pored domaćinstava distribuiraju i preduzećima u ruralnim i urbanim sredinama. Od ukupnog broja, prema dokazima koje je pružila opština, 69 kontejnera je podeljeno u susedstvu „Dardanija“ u Fushe Kosove, odabranom kao pilot projekat. Da bi se verifikovalo trenutno stanje odvajanja otpada, posećeno je nekoliko preduzeća koja posluju u ovom kvartu. Od 10 nasumično izabranih preduzeća, pitani su da li su opremljeni kontejnerima, da li ih i dalje koriste za odlaganje otpada i ko ih sakuplja. Odgovori su predstavljeni u donjoj tabeli.

Tabela 2. Odgovori preduzeća u ulici Dardania u Kosovo Polje .

Naziv biznisa	Da li imaju posebne kontejnere	Ko vrši prikupljanje otpada?
Biznis 1	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 2	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 3	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 4	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 5	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 6	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 7	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 8	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis 9	ne	RKO "Pastrimi"
Biznis i 10	ne	RKO "Pastrimi"

Iz podataka predstavljenih u tabeli primećuje se da nijedno od kompanija odabrano za uzorak ne poseduje posebne kontejnere za odvajanje plastičnog otpada, papira i limenki. Ova preduzeća su izjavila da ne odvajaju otpad, već sav otpad bacaju u zajedničke kontejnere sa stanovnicima područja, iako su od Opštine imali koristi od kontejnera. Opština ima spisak kontejnera koji se distribuira ovim kompanijama, ali nije preduzela nijednu inspekciju da bi proverila da li se kupljeni kontejneri koriste.

Iz fizičkog posmatranja utvrdili smo da ove kompanije ne koriste kontejnere koje je donirala opština, a takođe nismo primetili njihovo postojanje.

Pružanje usluge sakupljanja otpada u ovom kvartu obavio je RKO «Pastrimi», koji je sakupljao sav otpad, bez ikakve klasifikacije. Prema dokazima iz Opštine, sakupljanje plastike i limenki

³⁵ Opštinski plan upravljanja otpadom Opština Fushe Kosove / Kosovo Polje, tačka 6.2, str. 47-48

vršile su angažovane zajednice³⁶ koje ih prodaju privatnim kompanijama koje se bave sakupljanjem ovog otpada. Posle 2018. godine nema dokaza da li je Opština organizovano nastavila takav angažman. Pored toga, iz fizičkog posmatranja na terenu primećeno je da preduzeća ne koriste žute kontejnere. Kao rezultat neklasifikacije komercijalnog otpada, ne dešavaju se drugi procesi poput recikliranja, prerade i odlaganja otpada koji utiču na zagađenje životne sredine. Fotografije ispod prikazuju lokacije koje preduzeća koriste za odlaganje otpada.

SLIKA 6. Stanje kontejnera na području gde je izvršena distribucija prema kategorizaciji.

Situacija je drugačija u opštini Uroševac, koja osim životinjskog otpada, nije preduzela nikakve mere za odvajanje otpada na izvoru, iako je to predviđeno dugoročnim planom komunalnog otpada (2016-2021). To se dogodilo jer Opština nije kupila kontejnere za odvajanje otpada na izvoru. Kao rezultat, opština nastavlja sakupljati otpad bez ikakvog odvajanja, uprkos riziku koji se može odložiti na jednom mestu

Međutim, odvajanje otpada ne rade ni RKO. RKO „Pastrimi“, u slučaju Kosovo Polje, iako su kontejneri postavljeni, nema dokaza da li je sakupljao odvojeni otpad poput plastike, papira i limenki. Dok u slučaju RKO „Pastertia“, sve dok ne postoji razdvajanje na izvoru, čak i tokom procesa sakupljanja i transporta, nema aktivnosti. To se dogodilo zbog nedostatka pravne i fizičke infrastrukture od strane MŽSPP, opština i samih RKO-a gde nemaju nikakvu regulativu i infrastrukturu gde bi ovaj otpad trebalo da završi nakon sakupljanja, recikliranja, recikliranja ili prodaje.

36 RAE- Romi, Aškalije i Egipćani

3.2.3. Planiranje i izveštavanje inspekcija upravljanja otpadom

Inspekcija MŽSPP i Opštinski inspektoriat za životnu sredinu u opštinama Uroševac i Kosovo Polje moraju sprovoditi redovne inspekcije na svim lokacijama gde se otpad sakuplja, transportuje i odlaže.³⁷ Inspektorat treba da izradi godišnje planove rada, kao i godišnje izveštaje o rezultatima postignutim tokom godine.

U okviru MŽSPP i Opštinama funkcioniše inspekcija odgovorna za zaštitu životne sredine. Inspekcija MŽSPP je obezbedila samo godišnji plan rada za 2020. godinu, koji ne odobrava nadležna hijerarhija MŽSPP, dok godišnji plan rada za 2019. godinu nije nam ponuđena. Čak i nakon zahteva, MŽSPP nije uspeo da navede razloge zbog kojih nije pružio plan za 2019. godinu, kao ni odobreni plan za 2020. godinu

Takođe, opštinski inspektorat Uroševac i Kosovo Polje nemaju godišnje planove rada.

Dok u okviru KUDK funkcioniše Jedinica za Unutrašnju Kontrolu čija je uloga da vrši kontrolu nad upravljanjem deponijama, uključujući njihovu klasifikaciju prema riziku. Ova jedinica nema godišnje planove rada.

U nedostatku plana, je teško za MŽSPP, opštine i KUDK da znaju koliko će postići pokrivanje inspekcija u celoj teritoriji i osigurati da se sakupljanje, transport i odlaganje otpada kako bi se očuvala životna sredina.

U nedostatku plana, MŽSPP, opštine i KUDK teško mogu da znaju dokle će moći da pokrivaju inspekcije na celoj teritoriji i da obezbede da se sakupljanje, transport i odlaganje otpada vrši u cilju zaštite životne sredine je sačuvan.

Inspektori tokom inspekcije sačinjavaju zapisnike iz kojih generišu godišnje izveštaje, koji sadrže informacije u vezi sa aktivnostima sprovedenim tokom godine. Inspektorat u MŽSPP, kao i u Opštini Uroševac, pružili su dokaze o svojim godišnjim izveštajima o radu za dve godine obima ove revizije (2019-2020). Opštinski inspektorat iz Kosova Polja nije pružio dokaze ako izveštavaju o svom radu.

Takođe, Jedinica za Unutrašnju Kontrolu u KUDK ne sastavlja periodične ili godišnje zbirne izveštaje o izvršenim inspekcijama / ostvarenim kontrolama. Jedinica sastavlja izveštaj, samo u određenim slučajevima kada su utvrdili bilo kakva kršenja odgovornih radnika deponije i protiv kojih se zahteva bilo kakva disciplinska mera.

Izveštaji služe za informisanje lidera MŽSPP i opština o situaciji na terenu i merama koje treba preduzeti za poboljšanje životne sredine. U njihovom odsustvu, radnje koje se mogu preduzeti možda neće biti u skladu sa stvarnim stanjem na terenu. U izveštajima koje je Inspektorat MŽSPP pružio za 2019. i 2020. godinu, sprovedeno je samo osam inspekcija za upravljanje otpadom, jedna u KUDK i sedam RKO-a,³⁸ ali nijedna od ovih inspekcija nije povezana sa odvajanjem otpada. U slučaju KUDK, izdata je naredba da se otpad kompaktno odmah deponira, kao i neovlašćenim licima kojima se ne dozvoljava ulazak na deponiju.

³⁷ 34 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu, član 62 tačka 1, 2 i str. 30-31, član 15 tačka 3

³⁸ RKV: RKO "Cabрати", RVC "Ambienti", RVC "Pastrimi" i RKV Ekoregioni.

Inspekcije RKO-a uglavnom se odnose na zakopavanje patološkog otpada.³⁹ Jedan slučaj je za RKO „Ambienti“, operativnu jedinicu u Istoku, koja deponira otpad na divlje deponije, a protiv operatera je pokrenut prekršajni postupak koji nije imao dozvolu za tretman otpada. Dok je drugi slučaj u transfer centru u Lipljanu, gde je izdat nalog za prestanak odlaganja otpada. Iz dugog fizičkog posmatranja Revizijom je utvrđeno da je ovaj transfer centar i dalje aktivan samo uz dozvolu Opštine Lipljan. Tabela u nastavku predstavlja broj inspekcija po godinama.

Tabela 3 Broj inspekcija u MŽSPP za period 2019-2020.

Institucija	Inskpecije	Godina 2019	Godina 2020
MŽSPP	Ukupan broj inspekcijskih nadzora	385	264
MŽSPP	nspekcijski nadzori životne sredine za građevinske aktivnosti, kamenolome, proizvodnju betona, boja it	381	260
MŽSPP	Inspekcijski nadzori u RKO i KUDK za komercijalni otpad	4	4

Iz gornje tabele vidimo da su inspekcije za otpad od strane MŽSPP za period 2019-2020 na veoma niskom nivou, 4 inspekcije od ukupno 385 inspekcija koliko su bile u 2019. godini i 4 inspekcije od ukupno 264 u 2020.

U godišnjem izveštaju o radu koji je dostavio Opštinski inspektorat u Uroševcu, za 2019. godinu je prijavljeno da je sprovedeno 90 inspekcija biznisa koja nisu povezana sa upravljanjem otpadom. Takođe ne postoji nijedna aktivnost u vezi sa inspekcijom deponija smeštenih u opštini. Slična je situacija i 2020. godine, prema izveštaju inspektorata, sprovedeno je 20 poslovnih inspekcija, koje takođe nisu povezane sa inspekcijama otpada (videti tabelu 4).

Dok u Opštini Kosovo Polje gotovo da nije bilo inspekcijskih aktivnosti, izuzev dva slučaja inspekcija izvršenih nakon pritužbi građana, koje su uglavnom posledica buke koju izazivaju neka preduzeća (videti tabelu 4).

Da bi se verifikovalo da li su se izvršene prijavljene inspekcije, za uzorak su uzeti zapisnici inspekcija izvršenih tokom januara, juna i oktobra za 2019. i 2020. Prema zapisnicima u inspektoratu Opština Uroševac i Kosovo Polje, broj izvršenih inspekcija za ove mesece predstavljen je u sledećoj tabeli.

³⁹ Patološki otpad je vrsta biološki opasnog medicinskog otpada koji često proizvode ordinacije, veterinari, bolnice, starački domovi, apoteke i druge medicinske ustanove.

Tabela 4. Broj inspekcija u opštinama Uroševac i Kosovo Polje

	Inspekcije					
	Uroševac			Kosovo Polje		
	Januara	Jun	Oktobar	Januara	Jun	Oktobar
2019	0	6	2	0	1	0
2020	3	0	0	1	0	0

Tabela 4 pokazuje da je broj inspekcija tokom pojedinih meseci relativno nizak u poređenju sa brojem prijavljenih za 2019. i 2020. godinu. Ispostavlja se da su inspekcije izvršene u opštini Uroševac u odnosu na broj inspekcija predstavljenih u godišnjim izveštajima 2019. i 2020. godine. da je tokom U ova tri meseca izvršeno samo 8,8% inspekcija od ukupnog broja inspekcija tokom cele 2019. godine, odnosno 15% za 2020. U zapisnicima ovih inspekcija primetili smo da su inspekcije rađene nakon žalbi građana, za određene poslove koji izazivaju zagađenje životne sredine.

Takođe i za KUDK uzeli su uzroci za istih meseci i godine. Tokom odabranih meseci, Jedinica za Unutrašnju Kontrolu u KUDK nije izvršila inspekcije / kontrole svih sanitarnih deponija i transfer stanica koje su pod upravljanjem KUDK. Prema podacima iz zapisnika primećuje se da su inspekcije usredsređene na regularnost infrastrukture deponije, stanje raspoložive mehanizacije, opšte uslove tretmana otpada, ali ne i na način upravljanja deponijom u odnosu na bacanje i odvajanje otpada. U vezi deponija komercijalnog otpada nema izveštaja prema državnom katalogu.

Dalje, pored analize zapisnika o inspekciji, revizorski tim je izvršio i fizičko osmatranje transfer stanica u Gerlice-Uroševcu i sanitarne deponije u Mirašu - Priština. Na Transfer stanici u Gerlice - Uroševcu situacija na terenu pokazuje da ne postoji klasifikacija komercijalnog otpada, već se sav otpad odlaže na jedno mesto. Na ulazu na deponiju postoji kontrola i otpad se meri samo radi naplate, ali ne i zbog njihovog sadržaja (vidi sliku 7).

SLIKA 7. Stanje transfer stanice Gerlice-Uroševac u vreme fizičkog posmatranja).

Takođe na Sanitarnoj Deponiji u Miraš-Prištini primećuje se da klasifikacija komercijalnog otpada nije urađena. Sve vrste otpada bacaju se na isto mesto, a zatim kada se dostigne određeni nivo prekrivaju se slojevima tla (vidi sliku 8). Tokom posmatranja nije utvrđeno da postoji deo prostora za životinjski otpad. Međutim, 2018 godine KUDK. je investirao u Sanitarne Deponije i centre za prenošenje gradeći septičke jame za bacanje životinjskog otpada. Tokom fizičkog osmatranja na Sanitarnoj Deponiji u Mirašu (marta 2021. godine) nije bilo moguće identifikovati septičku jamu jer ona više nije bila u upotrebi zbog porasta nivoa vode na deponiji.

SLIKA 8. Sanitarna Deponija Miraš-Priština

3.2.4. Nadzor i upravljanja otpadom

Agencija za nadzor životne sredine na Kosovu odgovorna je za nadgledanje sprovođenja zakona o zaštiti životne sredine. AMŽSK nema mnogo izveštaja o upravljanju otpadom. Od 2018. godine sastavljena su samo dva izveštaja o upravljanju otpadom i stanju sanitarnih deponija u zemlji.⁴⁰ Izveštava o situaciji na terenu i daje preporuke za poboljšanje stanja na svakoj sanitarnoj deponiji i neophodna poboljšanja koja treba preduzeti kako bi se zaštitila životna sredina. Međutim, do marta 2021. nije bilo praćenja za procenu sprovođenja preporuka datih u izveštajima objavljenim 2018. Iz ovog perioda, osim dobijanja izveštaja od opština o količini prikupljenog otpada, ne postoji aktivnost za praćenje način upravljanja i odlaganja otpada. To je zato što se prema zvaničnicima AMŽSK -a takvi izveštaji ne prave na godišnjem nivou.

Nepraćenje načina upravljanja otpadom u zemlji predstavlja rizik, jer MMHPI nema saznanja o tome kako se otpad tretira i da li se njihovo sakupljanje i odlaganje vrši u skladu sa katalogom za klasifikaciju otpada. Pored toga, nema podataka o stanju životne sredine uopšte i o tome kako cela ova situacija utiče na obezbeđivanje čistog okruženja.

⁴⁰ Izveštaj o praćenju i proceni ekološke situacije na sanitarnim deponijama i stanicama za prenos otpada, 2018 https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Raport_deponit_dhe_stacionet_transferit_mbeturinave_2018_-_Copy.pdf dhe Raporti mbi Menaxhimin e Mbeturinave në Kosovë, 2018 https://www.ammk-rks.net/repository/docs/Menaxhimi_i_Mbeturinave_Komunale_ne_Kosove_Raport_mbi_gjendjen_2018.pdf

3.2.5. Nadgledanje i inspekcija primene UA za plastične kese

Ministarstvo izrađuje politike za klasifikaciju proizvoda koji se dalje generišu kao otpad na osnovu rizika koji sadrži. Nadgledanje⁴¹ i inspekcija⁴² osiguravaju sprovođenje zahteva koji proizilaze iz UA⁴³.

Ministarstvo je 2013. godine takođe izradilo UA za plastične kese, definišući kriterijume za kompanije za proizvodnju i uvoz. S obzirom na veliku upotrebu plastičnih kesa, način na koji se njima upravlja kao otpadom utiče na životnu sredinu. Većina ugljenika u nerazgradivim plastičnim kesama verovatno se neće razgraditi u tlu duže od 100 godina⁴⁴. Na Kosovu je dozvoljeno da se koriste samo biorazgradive⁴⁵ kese ili aditivi, osim za industrijska pitanja koja mogu biti bez aditiva za određene namene tokom pakovanja.⁴⁶ Na torbama mora biti izjava stavljen na torbu ili na ambalažu.⁴⁷

Da bi se obezbedilo poštovanje utvrđenih kriterijuma, MŽSPP treba da vrši nadzor i inspekciju. Za revidirane godine 2019-2020, odgovorna tela u MŽSPP nisu obavila nijednu aktivnost praćenja ili inspekcije.

Prema zvaničnicima AMŽSK -a, ova odgovornost ne pada na ovu agenciju, iako su prema zakonu oni odgovorni za nadgledanje sprovođenja zakona i podzakonskih akata. Dok inspekcija MŽSPP, u vezi sa upravljanjem otpadom, ima ograničen broj aktivnosti inspekcije otpada i način njihovog upravljanja. U nedostatku inspekcija i nadzora, proizvodne kompanije, ali i opšte komercijalne, mogu da koriste sve vrste vreća koje završe na deponiji. Kao posledica, vreće koje se ne razgrađuju utiču na zagađenje tla i vode.

3.3. Očuvanje sredine

Proces nadzora treba da osigura odgovarajući protok informacija između svih nivoa nadzora. Moraju biti jasni u skladu sa ciljevima, pravovremeni i verodostojni za strateško odlučivanje. Redovno, sveobuhvatno i usklađeno praćenje, kontrola i evaluacija znači da se aktivnosti redovno prate.⁴⁸ U cilju zaštite životne sredine, prilikom odabira prostora za izgradnju objekata koji služe za odlaganje otpada koji ne ugrožava zagađenje vazduha i vode, treba uspostaviti odgovarajuće mere i uslove.⁴⁹

Ministarstvo izdaje integrisanu dozvolu za upravljanje otpadom za rad više postrojenja samo ako se nalaze u istom prostoru i njima upravlja isti operater. Integrisana dozvola je pisani dokument koji omogućava rad celokupnog postrojenja ili dela postrojenja koji sadrži potrebne uslove kako bi se osiguralo da postrojenje ispunjava državni katalog za odvajanje otpada i

41 ZAKON br. 03 / L-025 o zaštiti životne sredine, član 60 tačka 1.1, 1.8, 1.10, str. 22 i 23

42 ZAKON br. 03 / L-025 o zaštiti životne sredine, član 80 tačka 1.1, str. 28 i ZAKON 04 / L-060 o otpadu, član 60 tačka 1.

43 AI br. 11/2020 o utvrđivanju tehničkih zahteva i drugih zahteva za plastične kese, član 4, 5, 6 i 7 str 5-7.

44 Plastične kese za jednokratnu upotrebu i njihove alternative, 2020, str. 46 <https://www.lifecycleinitiative.org/wp-content/uploads/2020/04/Single-use-plastic-bags-and-alternatives-Recommendations-from-LCA-final.pdf>

45 Znači proces uništavanja polimerne strukture plastičnih kesa koje se dobijaju od sirovina naftnog porekla ili proizvoda biljnog porekla.

46 AI br. 11/2013 o utvrđivanju tehničkih zahteva i drugih zahteva za plastične kese, član 13, tačka 3, kf 13

47 AI br. 11/2013 o utvrđivanju tehničkih zahteva i drugih zahteva za plastične kese, član 11 str 9

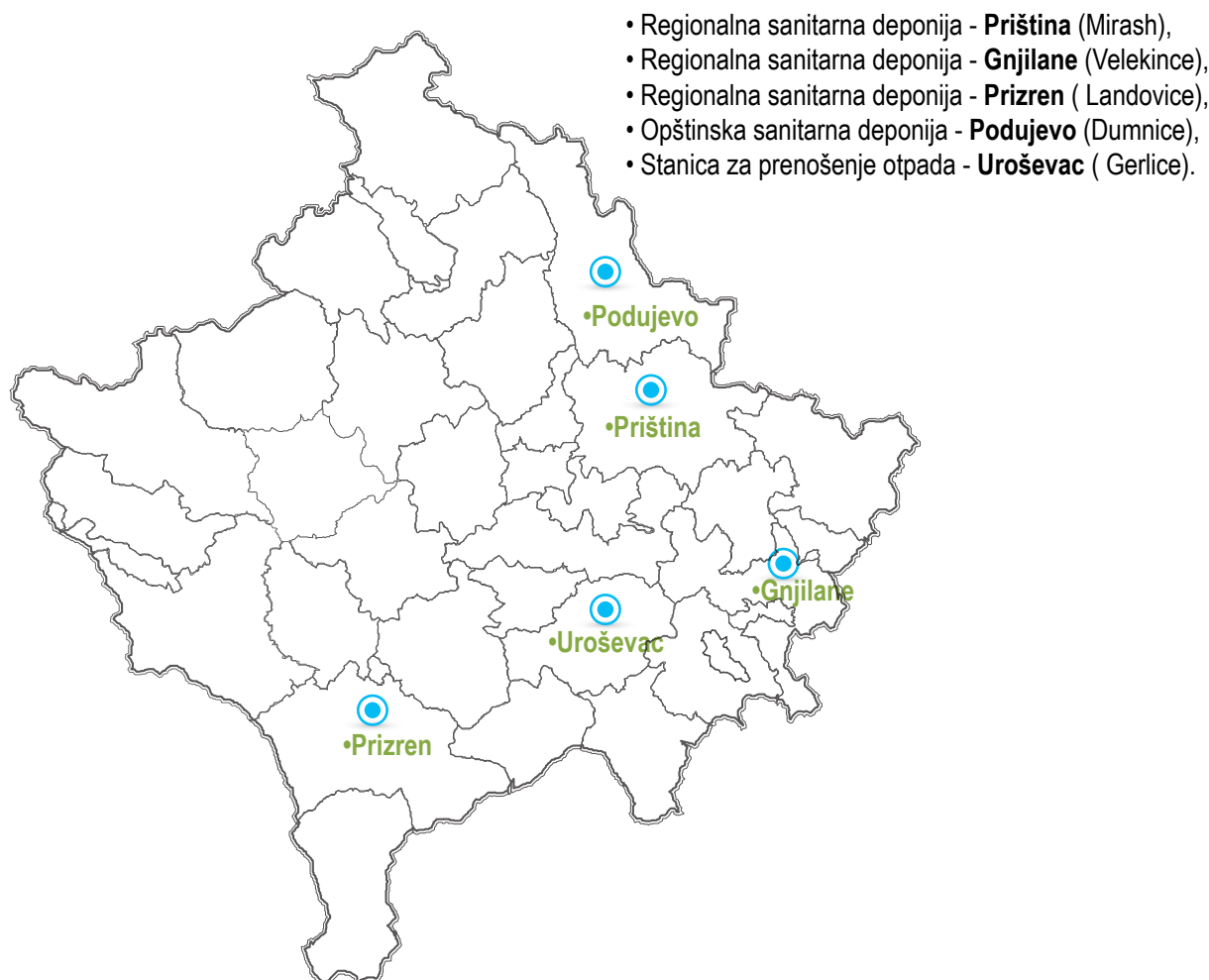
48 Zakon br. 04 / L-060 o otpadu

49 Zakon br.. 03/ / L-35 o zaštiti životne sredine, član 27, tačka 1.3, str. 12-13

postizhe visok standard zaštite životne sredine i zdravlja ljudi.⁵⁰ Pored toga, KUDK mora da obezbedi adekvatan tretman i reciklažu otpad.⁵¹ Slede deponije koje su pod upravljanjem KUDK.

Tabela 5. Deponije pod upravljanjem KUDK-a

Kompanija za upravljanje deponijama upravlja sledećim deponijama:

U septembru 2012. godine, KUDK je podneo zahtev MMPH-u za dobijanje integrisane dozvole za sanitarne deponije koje su pod njenim upravljanjem. Krajem 2012. godine, KUDK je vratio prijavu od MMPH sa odgovorom da njihova prijava ne ispunjava uslove predviđene za sprečavanje integrisanog zagađenja, u kojem je zatražen odgovor na primenu zahteva za zaštitu životne sredine.

Tokom 2017. MMPPHI je zatražilo od KUDK-a da sprovede hemijsku analizu podzemnih voda. Budući da priprema zahteva na osnovu zakonskih odredbi za integrisanu dozvolu zahteva detaljnu analizu tehničkog stanja četiri sanitarne deponije i transfer centra koji su pod upravljanjem KUDK-a i zahteva značajno vreme, MŽSPP obaveštava KUDK da do dobijanja

⁵⁰ Zakon br..03 / L-043 O integrisanom sprečavanju i kontroli zagađenja, članovi 2 i 3, str. 2-3

⁵¹ Statut KUDK, član 5, str.

integrisane ekološke dozvole, može da radi i obavlja svoje funkcije na postojećim deponijama. U konsultacijama koje su održane između Ministarstva i KUDK tokom 2013-2014, Transfer stanica u Gerlice nije uključena u deo zahteva za integrisanu dozvolu za zagađenje, jer je kapacitet prihvatanja otpada manji u poređenju sa deponijama.

U okviru pregleda zahteva za integrisanu dozvolu, u 2013. godini tražene su dodatne informacije za sprovođenje programa praćenja stanja životne sredine. Na ovaj zahtev, KUDK je odgovorio da u nedostatku finansijskih sredstava nije moguće sprovesti program praćenja.

Krajem 2017. godine Komisija za razmatranje zahteva za integrisanu dozvolu zagađenja zatražila je da se nadgleda samo jedna komponenta životne sredine - podzemna voda - odnosno hemijska analiza podzemnih voda, jer se smatra najosetljivijom komponentom životne sredine koja je mogu izazvati deponije. Čak i na ovaj zahtev za analizu podzemnih voda, KUDK je odgovorio da ne postoji finansijska mogućnost da se to realizuje. U 2019/2020. U okviru studije izvodljivosti - II program upravljanja komunalnim otpadom koji finansiraju donatori, napravljene su analize podzemnih voda, površinskih voda i odvodnje na sanitarnoj deponiji u Prizrenu, Gnjilanu, Podujevu, sa učestalošću dva puta godišnje. Ova studija izvodljivosti poslata je Ministarstvu u drugoj polovini 2020. godine, gde je zatraženo da se ova studija uključi u zahtev za integrisanu dozvolu zagađenja, ali do aprila 2021. godine nema napretka u tom pogledu.

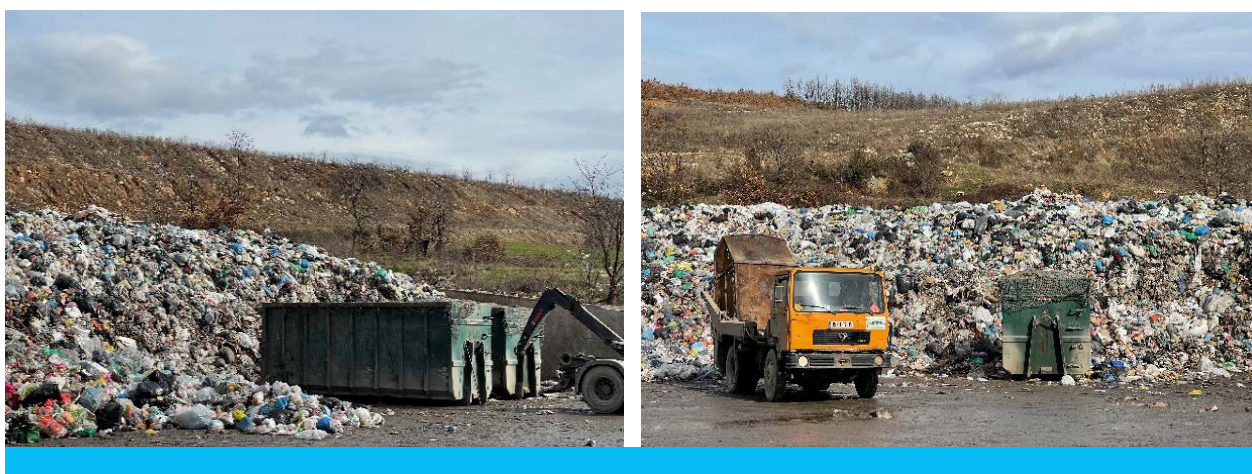
Prema ovoj studiji izvodljivosti, treba preduzeti sledeće mere:

- *Identifikovati novu lokaciju za novu sanitarnu deponiju u regionu Prištine;*
- *Proširenje deponije u Prizrenu - u okviru trenutne lokacije;*
- *Proširenje deponije u Gnjilanu - u okviru trenutne lokacije;*
- *Deponija Podujeva - sanacija; i*
- *Transfer stanica u Uroševcu - poboljšanje.*

Dakle, KUDK od septembra 2012. godine nije dobila integrisanu dozvolu za zagađenje za četiri sanitarne deponije koje su pod njenim upravljanjem. Ministarstvo je dozvolilo KUDK-u da odlaže otpad na postojeće deponije, iako još uvek nema integrisanu dozvolu za zagađenje. Na sanitarnim deponijama koje su pod upravljanjem KUDK, sav otpad se odlaže bez ikakve klasifikacije, uključujući odlaganje /ukopanje životinjskog otpada. Da bismo bolje odrazili stanje sanitarnih deponija koje su pod upravljanjem KUDK-a, izvršili smo fizičko osmatranje deponije Miraš - Priština (vidi sliku 9), kao i transfer centra u Gerlice - Uroševac, (videti sliku 10).

SLIKA 9. Dokazi iz fizičkog posmatranja u DS Miraš – Priština

SLIKA 10. Dokazi iz fizičkog posmatranja u ST Gerlice-Uroševac.

Nakon osam godina početne prijave za integrisanu dozvolu za zagađenje, KUDK je kroz Program upravljanja komunalnim otpadom uspeo da izvede studiju izvodljivosti za analizu podzemnih voda, površinskih i odvodnih voda i istu je prosledio MŽSPP-u ovde u oktobru 2020. godine, ali nastavlja da posluju bez integrisane dozvole jer Ministarstvo još uvek nije izdalo takvu dozvolu.

Kao rezultat stvaranja preduslova za odvajanje otpada na izvoru, nedostatak redovnih inspekcija i praćenja ne mogu se identifikovati i regulisati faktori koji utiču na zagađenje životne sredine.

4. Zaključci

Na Kosovu operišu veliki broj biznisa koja proizvode razne otpatke. Njihovo sakupljanje, transport i skladištenje vrši se bez ikakve klasifikacije. Nedostatak klasifikacije otpada direktno utiče na zdravlje građana jer onečišćuju zemlju i vodu.

MŽSPP još uvek nije uspjelo da završi pravnu osnovu i sve smernice za upravljanje otpadom kako bi se osiguralo da se sa njima pravilno postupa i odlaže. MŽSPP nije preduzelo inicijativu za kompletiranje celokupne pravne osnove, utičući na to da otpad ne bude tretiran u skladu sa njihovim rizikom.

MŽSPP, Opštine Uroševac i Kosovo Polje su izradili dugoročne planove za odvajanje otpada koji se odnose na investicije u postrojenja, mašine za sakupljanje i transport otpada i kontejnere, ali nisu izvršili nikakvu procenu njihove primene i postignutih rezultata.

Štaviše, iako je u postrojenja uloženo preko 10 miliona evra, ona i dalje ostaju nefunkcionalna, gde pored njihove amortizacije otpad i dalje završava na deponijama bez ikakve kontrole nad njihovim sadržajem koliko opasni mogu biti životnu sredinu i vodu.

AMŽSK i inspektorat u MŽSPP, ali takođe i inspektorati u Opštinama Uroševac i Kosovo Polje nisu sproveli redovne inspekcije i nadgledanje kompanija za sakupljanje, transport i deponije. Godišnji izveštaji o inspekciji, kao i zapisnici sačinjeni tokom inspekcije, ne sadrže podatke o tome da li se komercijalni otpad klasifikuje prema kriterijumima, od njegovog nastanka na izvoru, sakupljanja, transporta i odlaganja. Takođe, MŽSPP nije pružilo dokaze o tome kako nadgledati i upravljati plastičnim kesama na tržištu koje se široko koriste u zemlji. Istovremeno, kada završe kao otpad, ne može se znati da li sadrže karakteristike koje se lako mogu razgraditi ili imaju dug rok trajanja. MŽSPP nema saznanja da li plastične kese koje se nalaze na tržištu ispunjavaju kriterijume utvrđene u UA, dok su u zemljama EU razvile strategije za smanjenje plastičnih kesa za jednokratnu upotrebu.

KUDK i Ministarstvo nisu razvili dovoljne aktivnosti da završe proces opreme sa integrisanom dozvolom za zagađenje. Nepribavljanje dozvole ukazuje na to da deponije ne ispunjavaju sve uslove za rad. Osim osnovnih uslova za dozvolu deponije, KUDK ne deponira otpad prema njihovoj klasifikaciji, npr. bacati / ukopati životinjski otpad na jedno mesto sa ostalima.

Nestvaranje svih odgovarajućih preduslovi, neadekvatna infrastruktura i nedostatak izrade svih politika i smernica za upravljanje otpadom rezultirali su neadekvatnom klasifikacijom komercijalnog otpada što je rezultiralo neadekvatnim tretmanom otpada na deponijama. Pored preduslova, nedostatak redovnog praćenja i inspekcija na svim nivoima još je jedan od uzroka stvorene situacije sa komercijalnim otpadom i njihove neklasifikacije. Stoga sakupljanje, transport i odlaganje otpada ne ispunjava zahteve za sprečavanje zagađenja životne sredine, čak ni u skladu sa direktivama EU o otpadu komercijalni. Kao rezultat, nemamo čisto i bezbedno okruženje i to ugrožava zdravlje stanovništva uopšte.

5. Preporuke

Ovo poglavlje uključuje preporuke Državne revizije. Da bi upravljali komercijalnim otpadom u skladu sa praksom EU i osigurali čisto okruženje, odgovorne institucije treba da sprovedu sledeće preporuke kao prioritet:

Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture:

1. Preduzeti akciju za razvijanje svih potrebnih uputstava i procedura za upravljanje svim otpadom koji generišu preduzeća, kako bi se osigurao odgovarajući postupak obrade otpada počev od sakupljanja, transporta, odlaganja ili recikliranja guma;
2. Pratite način upravljanja otpadom izradom godišnjeg plana praćenja kako biste imali redovan pregled stanja deponija kako biste blagovremeno preduzeli mere za zaštitu životne sredine.
3. nadgledati upotrebu plastičnih kesa i istovremeno izrađivati strategije i akcione planove za njihovo smanjenje u cilju zaštite životne sredine;
4. Prioritetno ispitati molbu KUDK za integrisanu dozvolu, kako bi se procenilo da li deponije koje su pod njenim upravljanjem ispunjavaju uslove i kriterijume koji se moraju dobiti uz takvu dozvolu, kako ne bi dozvolili rad nelicenciranih deponija;

Ministarstvo životne sredine, prostornog planiranja i infrastrukture i Agencija za Hranu i Veterinu:

1. Preduzeti odgovarajuće mere kako bi se obezbedilo funkcionisanje i praćenje upotrebe postrojenja koja će služiti za tretman otpada, u skladu sa kategorizacijom i
2. U saradnji sa opštinama da preduzmu odgovarajuće korake kako bi se osiguralo da sve kompanije koje se bave sakupljanjem životinjskog otpada odvoje i pošalju ovaj otpad u odgovarajuća postrojenja, kako bi se smanjio rizik od zagađenja životne sredine.

Ministarstvo Životne Sredine, Prostornog Planiranja i Infrastrukture, Opština Uroševac i Kosovo Polje i RKO „Pastrimi“ i „Pastertia“:

1. Osigurati da dugoročni planovi budu podržani operativnim planovima kroz koje se osigurava realizacija i praćenje predviđenih ciljeva, kako bi se poboljšalo trenutno stanje odvajanja otpada;
2. MŽSPP i opštine da izrade planove rada koje odobrava nadležna hijerarhija, kao i kompletne godišnje izveštaje o inspekcijama kako bi se identifikovale slabosti u upravljanju komercijalnim otpadom.
3. MŽSPP, opštine i RKO treba da obezbede neophodnu infrastrukturu za upravljanje otpadom, počev od njihovog odvajanja, sakupljanja, transporta i odlaganja ili recikliranja / reciklaže.

Kompaniju za Upravljanje Otpadom na Kosovo:

1. KUDK mora uspostaviti potrebnu infrastrukturu za odlaganje / ukopavanje životinjskog otpada i drugog otpada koji utiče na zagađenje tla, vode i vazduha, kako bi se to pravilno uradilo.

Prilog 1. Delokrug, metodologija, kriterijumi revizije i opis sistema.

Delokrug revizije

Kako bi razumjeli kako se upravlja sistemom otpada, revizorski tim će ispitati nekoliko nivoa institucija uključenih u ovaj proces.

Prvo, subjekt revizije je MMPHI zbog odgovornosti za izradu politika zaštite životne sredine, strategije i plana za njeno sprovođenje, što ima poseban značaj u smanjenju štete po životnu sredinu. U okviru MMPHI-a, izvršiće se revizija Agencije za Zaštitu Životne Sredine, koja zajedno sa MMPHI prati način upravljanja otpadom od strane RKO. Deo revizije biće inspekcija zaštite životne sredine koja deluje u okviru MMPHI i vrši inspekciju RKO-a i deponija.

RKO „Pastertia“ i Opština Uroševac su revidirani kao deo regiona u kome kompanija posluje kao predmet ove revizije, RKO „Pastrimi“ i Opština Kosovo Polje koja se takođe nalazi u regionu u kome kompanija posluje. Regionalne kompanije za otpad su odabrane uzimajući u obzir njihovu veličinu, dok su opštine u kojima ove kompanije posluju nasumično odabrane. RKO „Pastrimi“ se nalazi u sedam opština, a RKO „Pastertia“ u tri opštine. Opštine na lokalnom nivou imaju odgovornosti u izradi dugoročnih planova zaštite životne sredine, kreiranju politika i inspekcijama kako bi se osigurala zaštita životne sredine. Deo ove revizije životinjskog otpada je Agencija za hranu i veterinarstvo (AHV).

Kosovska Kompanija za Upravljanje Deponijama (KMDK) izabrana je za reviziju jer sprovodi politike na centralnom i lokalnom nivou i procenjeno je da li je komercijalni otpad kategorisan i klasifikovan prema izvoru, transportu i odlaganju. Nije uključeno u ovu reviziju ilegalnih deponija nakon ove revizije pokrila je deo deponija kojima upravljaju javna preduzeća sa fokusom na komercijalni otpad.

Ova revizija obuhvata 2019. i 2020. godinu. Za pitanja izveštavanja, uključen je i prvi kvartal 2021. godine.

Metodologija revizije

Korišćene metode u ovoj reviziji uključuju fizičke, usmene, dokumentovane i analitičke dokaze kako bi se odgovorilo na određena pitanja o tome da li sistem upravljanja komercijalnim otpadom pravilno funkcioniše. Metodologija korišćena u ovoj reviziji je sledeća:

- *Analiza relevantnog pravnog okvira za rešavanje pitanja upravljanja komercijalnim otpadom i procena nivoa njegove primene od strane odgovornih institucija u zemlji. Takođe će analizirati odgovornost institucionalnih mehanizama za nadzor nadgledanja sprovođenja politike;*
- *Analiza relevantnih izveštaja i dokumenata MŽSPP, opština i RKO, posebno onih koji se odnose na aktivnosti razvijene za upravljanje komercijalnim otpadom;*
- *Intervjuisanje odgovornih službenika u MŽSPP (i izvršnih agencija u okviru ministarstva) u vezi sa izradom politika koje imaju uticaja na zaštitu životne sredine, uspostavljanjem institucionalnih mehanizama za sprovođenje ovih politika, analizom preduzetih mera koje*

imaju uticaja na smanjenje zagađenja vode i vazduha, kao i uspostavljanje mehanizama za praćenje efikasnosti i delotvornosti ovih mera;

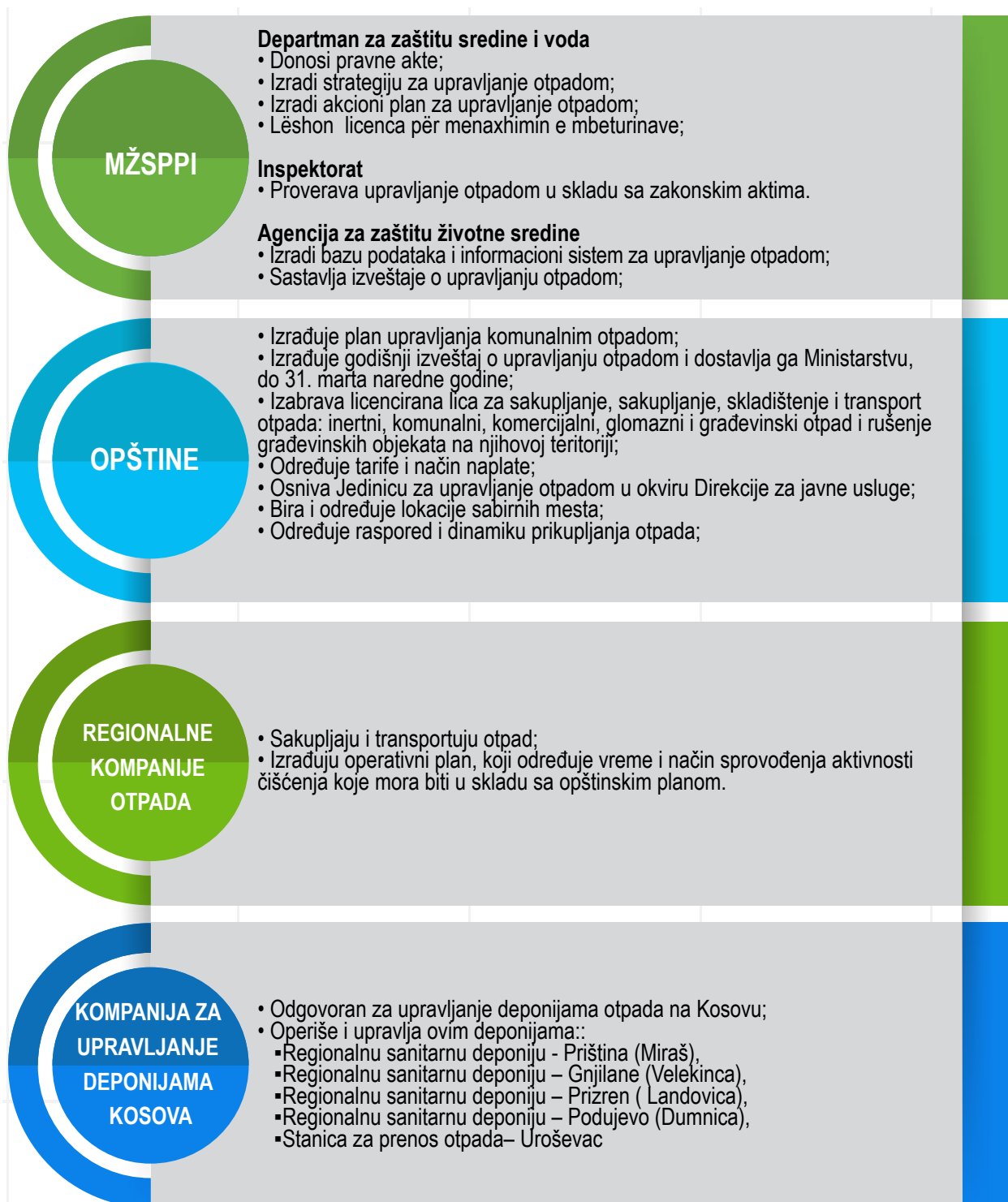
- Intervjuisanje odgovornih službenika u opštinama u vezi sa izradom uputstava, planova, praćenjem i inspekcijom RKO-a i deponija;*
- Intervjuisanje odgovornih zvaničnika RKO-a u Uroševcu i Kosovom Polju u vezi sa izradom planova i njihovom primenom; i*
- Analiza relevantnih dokumenata u RKO u vezi sa načinom odvajanja i klasifikacije otpada.*

Takođe su sprovedena fizička ispitivanja nekih preduzeća kako bi se videlo kako se otpad odlaže i klasifikuje. Poseta je takođe obavljena i na regionalnoj deponiji kako bi se razumelo kako se upravlja načinom odvajanja otpada i kriterijumi koji se koriste u cilju zaštite voda i životne sredine.

Opis oblasti revizije

Odgovornost za upravljanje i upravljanje komercijalnim otpadom dele MŽSPP, opštine i Regionalne kompanije za otpad (RKO). Ministarstvo predstavlja centralni nivo, lokalni nivo predstavlja svaku opštinu na svojoj teritoriji, dok RKO-hi obavljaju prikupljanje otpada. Sledeći dijagram predstavlja odgovornosti i obaveze svake strane u upravljanju i upravljanju otpadom:

Slika 11. Uloga i odgovornosti strana uključenih u proces.

MŽSPP je odgovorna za izradu politika, standarda za zaštitu životne sredine i praćenje njihove primene. U okviru MŽSPP je Jedinica za praćenje politike i praćenja JP čija je svrha da pomogne Vladi u izvršavanju njenih odgovornosti. Dok je Vlada dužna da izveštava Skupštinu najmanje jednom godišnje o učinku JP. RKO izveštavaju MŽSPP o upravljanju otpadom i kapitalnim investicijama koje se pružaju u obliku Vladinih subvencija.

Zakon o lokalnoj samoupravi predviđa da Opštine imaju punu i isključivu nadležnost u pružanju kvalitetnih usluga svim građanima, uključujući i upravljanje otpadom. Odgovornost je opština da osiguraju da se otpad pravilno sakuplja i odlaže. U skladu sa nacionalnim planom upravljanja otpadom, Opština treba da obezbedi izradu i sprovođenje lokalnog plana, koji utvrđuje kratkoročne ciljeve, kao i raspodelu budžeta za bolje i efikasnije upravljanje sektorom otpada. Nadzor i kontrola upravljanja otpadom vrši se preko opštinske inspekcije za životnu sredinu.

Prema Zakonu o Javnim Preduzećima, RKO-i su organizovana kao akcionarska društva, a odgovarajuće opštine su akcionari u skladu sa odvojenom imovinom. Akcionarska prava vrši Opštinska Komisija Akcionara (OKA) za svaku opštinu. OKA se sastoji od jednog člana kojeg imenuje Predsednik Opštine i dva člana koja imenuje Skupština Opštine. Opštinski Odbor Akcionara ima nadzornu ulogu u načinu vođenja i upravljanja preduzećem i izveštava o tome jednom godišnje Skupštinu Opštine.

Aktivnostima kompanije upravlja glavni Izvršni Direktor, koji je odgovoran da obezbedi funkcionisanje unutrašnjih kontrola i redovno izveštava Odboru Direktora. Rukovodstvo RKO izveštava Odbor direktora (OD), dok ovaj izveštava Opštinsku Komisiju akcionara (OKA). Uloga odbora je da pripremi i odobri dugoročnu strategiju i plan finansijskih ulaganja kompanije.

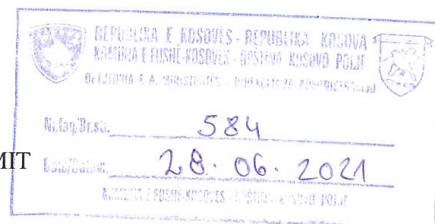
Prilog 2: Pismo potvrde

REPUBLIKA E KOSOVËS / REPUBLIKA KOSOVA / REPUBLIC OF KOSOVA
KOMUNA E FUSHË-KOSOVËS / OPŠTINA KOSOVO-POLJE/
MUNICIPALITY OF FUSHË-KOSOVË, KOSOVO-POLJE

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **“Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale”**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi: Fushë-Kosovë

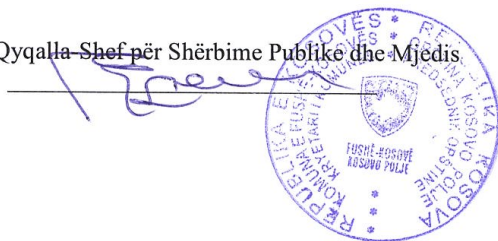
Data: 28.06.2021

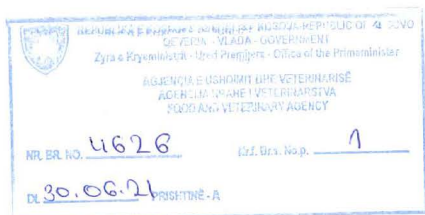
I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale”**, (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Ejup Qyqalla-Shef për Shërbime Publike dhe Mjedis

Republika e Kosovës
Republika Kosova-Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Zyra e Kryeministrit - Ured Premijera - Office of the Prime Minister

AGJENCIA E USHQIMIT DHE VETERINARISE
AGENCIJA ZA HRANU I VETERINARSTVO
FOOD AND VETERINARY AGENCY

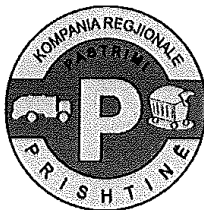
DATË/A:	30/06/2021
REFERENC-Ë:	AUV 01-30/2021
PËR/ZA/TO:	Zyrën Kombëtare të Auditimit
CC:	
PËRMES/PREKO/THROUGH:	
NGA/OD/FROM:	Naser Krasniqi - Zv. Drejtor Ekzekutiv - AUV <i>Naser Krasniqi</i>
TEMA/SUBJEKAT/SUBJECT:	Letër konfirmimi
Nr. i zyrës:	310
Br. Kancelarije:	Lokacioni: Rr. Pejës Nr. 237, Zona
Room No:	Lokacija: Industriale Prishtinë, Datum: 30.06.2021
	Extension: Republika e Kosovës Date:

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **“Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale”**, (në tekstin e mëtejshëm “Raporti”);
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t’ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Me respekt,

Kompania Rajonale e Mbeturinave
Regionale Kompanija za Uklanjanje Otpada
"PASTRIMI" sh.a.d.d.
Nr.br. 2443 dt. 30.06.2021
Prishtinë - Pristina

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës "Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale", dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

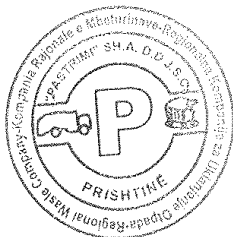
Prishtinë / 30.06.2021

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit "Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale", (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Drejtori i Përgjithshëm
Burim Kelmendi

REPUBLIKA E KOSOVËS/REPUBLIKA KOSOVA/REPUBLIC OF KOSOVO

Kompania Regjionale e Mbeturinave/ Regional Waste Company/ Regionalna Kompanija za Uklanjanja Otpada

KRM "PASTËRTIA" SH.A. - FERIZAJ

Rr. "Enver Topalli" Nr. 47 Tel. 0290/327-406, 0290/325-025

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës **"Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale"**, dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: Ferizaj 01/07/2021

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit **"Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale"**, (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Drejtori i Përgjithshëm

Basri Sylfa

Krm "Pastertia" SH.A - Ferizaj
01/07/2021

REPUBLIKA E KOSOVËS • REPUBLIKA KOSOVO • REPUBLIC OF KOSOVO
KOMUNA E FERIZAJT • OPŠTINA UROŠEVAC • MUNICIPALITY OF FERIZAJ

<http://kk.rks-gov.net/ferizaj>

DREJTORIA E SHËRBIMEVE PUBLIKE DHE EMERGJENCAVE
DIREKCIJA JAVNIH SLUŽBI I VANREDNIH STANJA
DIRECTORATE OF PUBLIC SERVICES AND EMERGENCY

Tel: 038/200-46024
E-mail: info.ferizaj@rks-gov.net
Adresa: Rr. "Dëshmorët e Kombit" p.n.

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës "**Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale**", dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi Ferizaj - data: 02.07.2021

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit "**Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale**", (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Kryetari i komunës së Ferizajt

z.Agim Aliu

LETËR E KONFIRMIMIT

Për pajtueshmërinë me të gjeturat e Auditorit të Përgjithshëm për raportin e auditimit të performancës "Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale", dhe për zbatimin e rekomandimeve.

Për: Zyrën Kombëtare të Auditimit

Vendi dhe data: 07.07.2021, Prishtinë

I nderuar,

Përmes kësaj shkrese, konfirmoj se:

- kam pranuar draft raportin e Zyrës Kombëtare të Auditimit "Mbledhja, trajtimi dhe asgjësimi i mbeturinave komerciale", (në tekstin e mëtejshëm "Raporti");
- pajtohem me të gjeturat dhe rekomandimet dhe nuk kam ndonjë koment për përmbajtjen e Raportit; si dhe
- brenda 30 ditëve nga pranimi i Raportit final, do t'ju dorëzoj një plan të veprimit për implementimin e rekomandimeve, i cili do të përfshijë afatet kohore dhe stafin përgjegjës për implementimin e tyre.

Kryeshef Ekzekutiv

Abdullah Haxhiu

